

УДК 658.478.5:355.4

Цимбалюк Сергій,
к.е.н., доцент кафедри економіки та менеджменту,
Волинський інститут ім. В. Липинського ПрАТ «ВНЗ «МАУП»,
м. Луцьк, Україна
together.united.ua@gmail.com

СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІДВИЩЕНИХ ЗАГРОЗ

У сучасному світі підприємства стикаються з різноманітними викликами та загрозами, які можуть значно підірвати їхню діяльність і навіть існування. Особливо актуальною є необхідність ефективної системи безпеки підприємства в умовах воєнного стану та підвищених загроз.

Забезпечення системи безпеки підприємств у сучасний період є одним із пріоритетних завдань їх власників, керівників та фахівців, успішне виконання якого безпосередньо залежить від рівня їх теоретичної підготовки та знань методів, заходів, дієвих інструментів захисту господарських суб'єктів від загроз та ризиків середовища бізнесу [1]. Загальний успіх підприємства в умовах воєнного стану та підвищених загроз великою мірою залежить від ефективності його системи безпеки. Впровадження стратегічних заходів, які враховують специфіку ризиків та потреби підприємства, допоможе забезпечити надійний захист, збереження ресурсів та неперервність бізнес-процесів.

Завдання системи безпеки полягає в розробці та впровадженні стратегій, процедур і політик, спрямованих на запобігання, виявлення та ефективно управління ризиками. Воно включає в себе аналіз потенційних загроз, оцінку вразливостей, розробку планів

невідкладних заходів, навчання персоналу, встановлення систем моніторингу та реагування.

Важливою складовою системи безпеки є впровадження технічних заходів захисту, таких як системи контролю доступу, відеоспостереження, системи пожежної безпеки та інші технологічні рішення, які сприяють забезпеченню безпеки приміщень, інформації та майна підприємства.

Функції служби безпеки підприємства включають охорону виробничо-господарської діяльності та захист відомостей, що є комерційною таємницею підприємства, організацію роботи з правового та інженерно-технічного захисту комерційних таємниць, запобігання необґрунтованому допуску й доступу до відомостей, які становлять комерційну таємницю, організацію спеціального діловодства, яке унеможлиблює одержання відомостей, що становлять комерційну таємницю, виявлення та локалізацію можливих каналів витоку конфіденційної інформації в процесі діяльності та екстремальних ситуацій, створення і організацію режиму безпеки всіх видів діяльності та ділового співробітництва підприємств із іншими партнерами, забезпечення охорони приміщень, устаткування, офісів, продукції та технічних засобів, необхідних для виробничої або іншої діяльності, організацію особистої безпеки керівництва та провідних менеджерів і спеціалістів підприємства, оцінювання маркетингових ситуацій та неправомірних дій конкурентів і зловмисників [2].

Стратегічне значення системи безпеки полягає в забезпеченні неперервності виробничо-господарської діяльності, захисту життя та безпеки співробітників, збереженні матеріальних та фінансових ресурсів, захисту конфіденційної інформації та інтелектуальної власності, а також забезпеченні безперебійного функціонування підприємства навіть у найскладніших умовах:

1. Збереження життя та безпеки співробітників

У першу чергу, система безпеки підприємства в умовах воєнного стану та підвищених загроз відіграє стратегічну роль у збереженні життя та безпеки співробітників. Це охоплює розробку та впровадження планів евакуації, тренінгів з безпеки, обладнання

підприємства необхідними системами пожежогасіння, протипожежними датчиками та іншими засобами безпеки. Захист працівників від можливих загроз є найважливішим завданням, оскільки вони є основою функціонування підприємства.

2. Збереження матеріальних та фінансових ресурсів

Ефективна система безпеки також має велике значення у збереженні матеріальних та фінансових ресурсів підприємства. Вона передбачає встановлення заходів по запобіганню та виявленню крадіжок, викрадення конфіденційної інформації, саботажу та інших незаконних дій. Це може включати використання відеоспостереження, контроль доступу до приміщень та інших технологічних рішень для забезпечення безпеки майна підприємства. Захист матеріальних та фінансових активів є важливим аспектом економічної безпеки підприємства, особливо в умовах воєнного стану та підвищених загроз.

3. Забезпечення неперервності бізнесу

Система безпеки підприємства в умовах воєнного стану та підвищених загроз відіграє вирішальну роль у забезпеченні неперервності бізнесу. Вона включає планування та реалізацію заходів по відновленню діяльності після можливих інцидентів, таких як природні катастрофи, терористичні акти або військові конфлікти. Це може охоплювати резервне копіювання даних, створення альтернативних робочих місць, встановлення систем резервного енергозабезпечення та інші заходи, спрямовані на забезпечення продовження роботи підприємства навіть в умовах кризи.

4. Захист конфіденційної інформації та інтелектуальної власності

Умови воєнного стану та підвищених загроз можуть створювати серйозні ризики для конфіденційної інформації та інтелектуальної власності підприємства. Система безпеки включає в себе заходи по захисту цих цінних активів, включаючи криптографічні методи, контроль доступу до інформації, використання різноманітних технологій безпеки. Захист конфіденційної інформації та інтелектуальної власності є важливим аспектом стратегічного управління підприємством в умовах непередбачуваних загроз.

Основними об'єктами безпеки підприємства є персонал, включаючи керівні працівники та особи, які володіють інформацією, що є комерційною таємницею, матеріальні цінності та фінансові кошти, інформаційні ресурси з обмеженим доступом, засоби та системи комп'ютеризації діяльності підприємства, технічні засоби та системи охорони й захисту матеріальних та інформаційних ресурсів.

Служба безпеки підприємства грає важливу роль у забезпеченні його **економічної безпеки**. Вона виконує різноманітні функції, включаючи охорону виробничо-господарської діяльності, захист конфіденційної інформації, організацію спеціального діловодства та багато інших. Залежно від розміру підприємства, служба безпеки може бути організована на внутрішній або зовнішній основі, співпрацюючи зі спеціалізованими агентствами та відповідними урядовими органами.

Організація безпеки підприємства передбачає впровадження комплексу безпекозабезпечувальних процесів, які орієнтовані на виявлення й захист підприємства від зовнішніх й внутрішніх викликів, ризиків й загроз, а також пошук нових ринкових можливостей для подальшого розвитку [3-5]. Ці процеси повинні включати **комплекс дій та заходів**, а саме: своєчасне виявлення зовнішніх і внутрішніх викликів, ризиків й загроз з прогнозуванням можливого впливу на економічну безпеку підприємства, розроблення й реалізація управлінських рішень превентивного характеру для мінімізації можливих втрат та зменшення витрат на здійснення захисних заходів, систематичний моніторинг рівня економічної безпеки підприємства та рівня агресивності впливу суб'єктів зовнішнього середовища, пошук й формування умов та більш повного використання ринкових можливостей, які відповідають стратегічним цілям підприємства.

В умовах воєнного стану та підвищених загроз стає все більш важливим застосування антисипативного управління в підприємницькій діяльності. **Антисипативне управління** передбачає передчасне визначення потенційних змін в зовнішньому і внутрішньому середовищі шляхом виявлення слабких сигналів та формування багатоваріантного сценарію розвитку подій. Це дозволяє підприємствам приймати оптимальні управлінські рішення,

спрямовані на подолання загроз або використання можливостей умов функціонування.

В умовах воєнного стану особливо важливо здійснювати комплексні дії на рівні держави, спрямовані на підвищення адаптивності бізнес-структур та мінімізацію ризиків. Урядові органи та підприємства повинні співпрацювати в сфері безпеки, обмінюватися інформацією та кращими практиками, щоб спільно протистояти загрозам та викликам. Така співпраця дозволить підприємствам бути більш впевненими, стійкими та конкурентоспроможними в умовах невизначеності та ризику [6].

Українські компанії вже активно використовують програми підтримки релокації бізнесу, які координує Міністерство економіки України. Наприклад, платформа цифрової взаємодії ДП «Прозоро.Продажі» запустила ініціативу з релокації бізнесу за підтримки Міністерства цифрової трансформації України та національного проекту з розвитку підприємництва та експорту «Дія.Бізнес» [7].

Управління безпекою підприємницької діяльності в умовах воєнного стану може здійснюватися за допомогою ІТ-платформи LIGA360. Ця система дозволяє отримувати автоматичні сповіщення про зміни в партнерів та конкурентів, проводити моніторинг та аналіз правового поля, а також забезпечувати захист майна компанії. Крім того, для захисту майна від рейдерського захоплення можна використовувати сервіс SMS-Маяк, який надає миттєві сигнали про зміни в Реєстрі речових прав.

Успіх підприємства в умовах воєнного стану та підвищених загроз залежить від грамотного та ефективного управління системою безпеки. Керівники підприємства повинні бути свідомі потенційних загроз і ризиків, а також вміти адаптувати свою стратегію та дії до них. Важливо забезпечити навчання та постійну підготовку персоналу з питань безпеки, а також здійснювати систематичний аналіз та оцінку ефективності заходів безпеки.

Служба безпеки підприємства повинна бути активним і проникливим суб'єктом у системі управління, співпрацювати з усіма

підрозділами підприємства та залучати їх до процесу забезпечення безпеки. Вона повинна мати доступ до всієї необхідної інформації та ресурсів, щоб ефективно впроваджувати свої функції та заходи безпеки.

Забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах воєнного стану та підвищених загроз вимагає відповідальності, систематичності та гнучкості. Система безпеки повинна стати складовою стратегічного управління підприємством і бути постійним процесом, що адаптується до змін у зовнішньому середовищі.

Тільки шляхом комплексного підходу до системи безпеки, активної співпраці всіх структурних підрозділів підприємства та постійного вдосконалення можна забезпечити успішну діяльність підприємства в умовах воєнного стану та підвищених загроз. Особлива увага повинна бути приділена аналізу ризиків, розробці та впровадженню ефективних заходів з превентивного захисту, а також створенню резервних планів та механізмів для неперервного функціонування підприємства.

Необхідною умовою ефективності системи безпеки підприємства є постійний аналіз та оцінка її ефективності. Регулярне проведення аудитів безпеки, оцінка ризиків, виявлення прогалин та слабких місць допоможуть виявити потенційні загрози та вдосконалити систему безпеки.

Отже, стратегічне значення системи безпеки підприємства в умовах воєнного стану та підвищених загроз полягає в її здатності передбачати та реагувати на потенційні небезпеки та ризики.

Вона забезпечує захист життя та безпеки співробітників, збереження матеріальних та фінансових ресурсів, неперервність бізнесу та захист конфіденційної інформації та інтелектуальної власності. Використання антисипативного управління, комплексних дій на рівні держави та сучасних ІТ-інструментів допомагають забезпечити безпеку підприємства та його економічну стійкість навіть у непередбачуваних умовах.

Безпека підприємства є постійним процесом, і вона потребує систематичного оновлення та аналізу. Оскільки загрози та виклики

можуть змінюватися з часом, важливо постійно аналізувати та оновлювати систему безпеки підприємства, а також забезпечувати своєчасне навчання та підготовку персоналу. Тільки шляхом постійного удосконалення можна гарантувати, що підприємство буде в змозі ефективно протистояти небезпекам і зберігати свою стійкість навіть у найскладніших умовах.

Список використаних джерел:

1. Українська Л. О. Підприємство в умовах викликів і загроз сучасності: концептуально-методичні основи економічної безпеки. *Економічна теорія та право*. 2022. №71. С. 69-75.

2. Штангрет І. А. Теоретичні засади формування системи економічної безпеки підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 4. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10173> (дата звернення: 06.07.2023). DOI: [10.32702/2307-2105-2022.4.150](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.4.150)

3. Павліха Н.В., Цимбалюк І.О., Хомюк Н.Л., Войчук М. В., Савчук А.Ю., Коломечюк В.В., Цимбалюк С.М. Безпека сталого розвитку регіонів та територіальних громад України на засадах інклюзивного зростання: монографія. Луцьк : Вежа-Друк. 2022. 514 с.

4. Цимбалюк І. О. Інформаційна безпека підприємства: сучасні реалії та загрози / І. О. Цимбалюк / Теорія та практика менеджменту безпеки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (18 травня 2017 р.) / Відп. ред. проф. Л. М. Черчик. – Луцьк, 2017. – С. 118-119.

5. Цимбалюк Ірина, Павліха Наталія, Цимбалюк Сергій Сталий розвиток спортивно-оздоровчої сфери регіону заради миру та безпеки [Текст] : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 252 с. ISBN 978-966-940-425-1

6. Бортнік С. М., Цимбалюк І. О., Волинець І. Г. Удосконалення методики аналізу та оцінки ризику в бізнес-плануванні підприємницької діяльності. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2023. №2. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-2-8602>

7. Верхоглядова, Н. (2022). Особливості управління безпекою підприємницької діяльності в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, (39). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-56>